

«Каралды» Башлангыч сыйныф укытучыларының ММБ утырышында <u>Лат</u> Латыпова Р.А. Беркетмә №1 23 август 2023 ел	“Килешенде” МБГББУ “Иске Казиле урта гомуми белем бирү мәктәбе” укыту-тәрбия эшләре буенча директор урынбасары <u>Шан</u> Шангараева З.И. 28 август 2023 ел	“Расланды” МБГББУ “Иске Казиле урта гомуми белем бирү мәктәбе” директоры <u>Гимранов</u> И.М. Беркетмә №162 28 август 2031 ел. 
--	---	--

МБГББУ “Иске Казиле урта гомуми белем бирү мәктәбе”
Кама- Тамагы муниципаль районы Татарстан Республикасы
беренче категорияле башлангыч сыйныф укытучысы
Садреева Гөлшат Хәбир кызының
Гомуми мәдәни юнәлеш буенча дәрестән тыш эшчәнлек өчен төзелгән
“Кояшкай” театр түгәрәгенә
эш программасы

Педагогик совет
киңәшмәсендә каралды
Беркетмә №1/268
28август 2023 ел

2023 ел

Аңлатма язуы

"Хәтердән башка йолалар, тәрбиядән башка рухи хәзинә, рухи хәзинәдән башка шәхес, ә шәхестән башка халык - тарихсыз"- дип әйтелә халыкта.

Бала күңелен ап-ак кәгазь белән чагыштыралар. Шул кәгазьгә ничек итеп матурлык, шәфкатьлелек бөртекләрен чәчәргә соң? Әлбәттә, әдәбият-сәнгать аша. Әдәбият, сәнгать белән кызыксынган, китапларны чын күңеленнән яратып укыган баланың белеме дә тирәнрәк, күңеле дә байрак була. Аның күркәм эшләр башкарырга омтылышы да көчәя.

Кешеләрнең үз- үзләрен тоту кагыйдәләр жыелмасын тәшкил итүче сөйләм этикеты халыкның мәдәнилек дәрәжәсен билгели торган иң мөһим өлешләрнең берсе булып тора. Сүз сәнгате - халык байлыгы, ул аның тормышы, кызыксынулары, теләкләренә бәйле. Сәнгать, әдәбият телдән башка үсә алмый, чөнки тел – аралашу чарасы, көрәш коралы.

Безнең илдә һәр милләт кешесе үз телендә белем алырга, жәмәгать оешмаларында сөйләшүләр алып барырга һәм жыелышларда үз телендә чыгыш ясарга хокуклы. Тел – милләт байлыгы. Тел булмаса, милләт тә юк.

Өлеге программада башлангыч сыйныфта яңалык булып килеп кергән Федераль Дәүләт белем бирү стандарты буенча укытуда укучыларның дәрестән тыш эшчәнлеген оештыру буенча эш программасы урын алды. Укучылар эшчәнлеген оештыруның эстетик - сәнгать юнәлеше - театр түгәрәге эше тәкъдим ителә.

Бу түгәрәк укучыларның артистлык сәләтен, сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен, логик фикерләүләрен үстерү максатыннан чыгып оештырыла. “Драма” түгәрәге, исемненән үк күренгәнчә, театр, сәнгать, жыр-бию яратучы укучыларны туплый. Бу түгәрәк, шулай ук, сәхнә серләренә төшенү, кулдан матур киёмнәр эзерләү һәм зәвыклы киенү, тамашачылар алдында үз-үзегне тотарга өйрәнү бурычларын үз эченә ала.

Түгәрәктә сәләтле балалар белән күмәкләп һәм индивидуаль эшләү урын ала. “Серле сандык” драма түгәрәге берләшмәсенә 7-10 яшьлек укучылар туплана. Дәрестәр атнага 1 сәгәттән елга 33-34 сәгәт үткәрелә.

Максат:

Шәхес формалаштыруга юнәлтелгән технология аша укучыларда әдәбият-сәнгатькә мәхәббәт тәрбияләп, ижади үсеш булдыру.

Бурычлар:

- укучыларны түгәрәк эшенә җәлеп итү, театр сәнгате белән кызыксыну уяту;
- сәнгать эсәрләренә мәхәббәт уяту;
- укучыларның артистлык сәләтен, ижади талантларын күрә, уңышларга дәрт уята алуга ирешү;
- сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. сөйләгән чакта җаваплылык хисе тоярга, авазларны аңлаешлы итеп әйтергә өйрәтү;

- әдәби сөйләм кагыйдәләрен төшендерү, сүзне ничек әйтергә икәннен аңлату, әдәби әсәрне матур итеп укырга, дәрәс аңларга, нык үзләштерергә әзерләү;
- халкыбызның милли традицияләре турындагы күзаллауны ныгыту;
- телебезнең матурлыгын күреп яратырга өйрәтү.

Түгәрәкнең юнәлеше

- балаларның эстетик зәвыгын, ижадифантазияләрен үстерү;
- балаларның традицияләребезгә нигезләнгән үзара аралашу культурасына өйрәтү;
- балаларның милли телен баеп, туган ягыбызның горәф-гадәтләренә карата кызыксыну уяту, мәхәббәт тәрбияләү;
- сәләтле балаларны ачыклау.

Көтелгән нәтижәләр һәм аларны тикшерү төрләре

- уку елы ахырына матур итеп шигырь, әкият сөйләүләренә аларны сәхнәләштерергә өйрәнүләренә ирешергә;
- үз-үзләрен сәхнәдә матур, иркен итеп тота белүләренә ирешергә;
- укытучылар бәйрәме көнендә чыгыш әзерләргә;
- яңа елга әкият-тамашалар сәхнәләштерергә;
- 8 март һәм 23 февраль “Туган тел”, “Нәүрүз” бәйрәмнәрендә чыгыш ясарга;
- Г.Тукай туган көнендә катнашырга, кечкенә күләмле хикәяләр, шигырьләр язарга;
- милли уеннар, биюләр, ырлар, нәфис сүз белән сәхнәдә чыгыш ясарга, концерт номерлары башкарырга.

Программа эчтәлеге

I. Кереш

Кереш дәрәс. Укучыларны туплау, түгәрәкнең эш планы таныштыру. Инструктаж үткәрү.

II. Яшь артистлар булырга әзерләнәбез

Укучыларның сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Сәхнә серләренә өйрәнү. Киенү-бизәнү осталыгы турында сөйләшү, сәхнәдә нәфис сүз белән чыгышлар карау.

Татар халык ижаты белән танышу. Татар халык ижатының үзенчәлекләрен билгеләү. Индивидуаль рәвештә ырлар, биюләр өйрәнү. Киенмәр әзерләү.

III. Сәхнә уеннары

Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълүмат бирү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую.

Балаларны парлы, күмәк биюләргә өйрәтү (бию элементларын кабатлау, көйгә басу, киёмнәр эзерләү). Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау.

IV. Яңа ел бәйрәменә театраль тамашалар

Яңа ел бәйрәменә эзерлек эшләре алып бару, киёмнәр эзерләү. Яңа ел залын бизәү.

Спектакль өчен рольләр сайлау, кабатлау. Музыка сайлау. Декорация, киёмнәр эзерләү. Яңа ел бәйрәмендә театраль тамашалар кую.

Жырлы-биюле, такмаклы уеннар өйрәнү. Төрле кичәләрдә уеннар белән катнашу. Бу уеннарны сыйныфташларына, кечкенә класс укучыларына өйрәтү.

V. Сәламәт тәндә-сәламәт акыл

Кызыклы спорт уеннары өйрәтү, күңелле ярыш-эстафета оештыру. Ярыш өчен киёмнәр, эмблема эзерләү.

Спорт уеннары барышында тәнәфесләр вакытында катнашу өчен биючеләр эзерләү. “Сәламәтлек театры” эзерләү һәм чыгыш ясау.

VI. “Мәктәп йолдызлары” театр атналыклары оештыру

Театр атналыгы оештыру (атналык программасы аерым төзелә). “Мәктәп йолдызлары” атналыкларында катнашу өчен сәхнә эсәрләре сайлау.

Балалар өчен язылган жырлар тыңлау. Иң матур жырларны өйрәнү, сәхнәдә башкарырга (аерым, күмәк) эзерләнү. Жырга карата киёмнәр сайлау.

Кызлар-малайлар белән вальс, заманча биюләр, милли биюләр өйрәнү.

VII. Туган ягым – изге жирем. Экологик тема.

Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте. Табигатьне саклауга өлеш кертү: тирә-юньнең чисталыгын саклау, агачлар утырту, чишмәләрне чистарту, кошларга, жәнлекләргә карата мәрхәмәтле булырга кирәклеген төшендерү.

Экологик темага кичә, КВН, конкурслар үткөрү. “Кошларны танийсыңмы? дип исемләнгән музыкаль театр-тамаша өйрәнү, чыгыш ясау.

VIII. Йомгаклау Түгәрәк эшенә анализ, йомгак

Барысы: 34 сәгать

3 нче сыйныф өчен календарь-тематик планлаштыру

№	Бүлек исеме	Сәгатьләр саны	Темалары	Үткәрү вакыты	
				Календарь	Фактик
1.	Кереш	1	Укучыларны туплау. Түгәрәкнең эш планы белән таныштыру. Инструктаж үткәрү.	7.09	
2.	Яшь артистлар булырга эзерләнәбез	4	Дикция . Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Сәхнә серләренә өйрәнү. Гариф Галиев Аю агачлар белән сөйләшә әкиятен сәхнәләштерүгә эзерлек. Видеоязмалар карау.	14.09	
3.			Киенү-бизәнү осталыгы. Декорациянең роле. Жырлы- биюле уен Зәңгәр чәчәк	21.09	
4.			Татар халык биюе (кызлар өчен) Татар халык биюе (малайлар өчен).	28.09	
5.			“Укытучылар көне”нә чыгыш ясау	5.10	
6.	Сәхнә уеннары	5	Сәхнәдә чыгыш ясауга эзерлек. Киемнәр эзерләү. Музыкаль бизәлеш.	12.10	
7.			Күмәк заманча бию өйрәнү. Түбәтәй жырлы- биюле күренеш	19.10	
8.			Аю агачлар белән сөйләшә әкиятенең геройлары белән эш	26.10	
9.			“Чәчәкләр биюе” өйрәнү. Драма уены “Кәбестә”	9.11	
10.			“Чәчәкләр биюе”. Жырлы-биюле уен “Әйт, күгәрчен”	16.11	
11.	Яңа ел бәйрәменә театраль тамашалар	5	Башлангыч сыйныфлар өчен уеннар – ял сәгате. “Казлар-аккошлар”, “Аксак төлке”	23.11	
12.			Башлангыч сыйныфлар өчен уеннар – ял сәгате. “Парыңны тап”, “Жырлый торган өстәл”	30.11	

13.			Яңа ел бәйрәменә залны бизәү	7.12	
14.			Яңа ел бәйрәмендә “Кыш бабай таягы” әкият-тамашасы әзерләү	14.12	
15.			Яңа ел бәйрәмендә “Кыш бабай таягы” әкият-тамашасы.	21.12	
16.	Сәламәт тәндә-сәламәт акыл	3	Спорт һәм бию. Гимнастик күнегүләр белән бию элементлары өйрәнү	28.12	
17.			Гимнастик күнегүләр белән бию	11.01	
18.			Саф һавада хәрәкәтле уеннар. “Кем җитезрәк”, “Унике таяклы”	18.01	
19.	“Мәктәп йолдызлары” театр атналыклары	8	Дисктан һәм интернеттан балалар өчен җырлар тыңлау	25.01	
20.			Җыр өйрәнү “Кәләпүш”. Караокега кушылып җырлау	1.02	
21.			Вальс өйрәнү	8.02	
22.			Вальс өйрәнү	15.02	
23.			Вальс өйрәнү. “Әтиләр бәйрәме”ндә чыгыш ясау	22.02	
24.			А. Алишның “Койрыклар” әкиятен сәхнәләштерүгә әзерлек.	29.02	
25.			А. Алишның “Койрыклар” әкиятен сәхнәләштерүгә әзерлек	7.03	
26.			“Әниләр бәйрәме”ндә “Койрыклар” әкиятен сәхнәләштерү	14.03	
27.	Туган ягым – изге җирем. Экологик тема.	6	“Кошларны таныйсызмы?” музыкаль тамашаның эчтәлеген белән танышу.	21.03	
28.			“Кошларны таныйсызмы?” музыкаль тамаша. Рольләргә бүлү.	4.04	
29.			“Табигать – тиңсез хәзинә”. КВН.	11.04	
30.			Табигатькә экскурсия. Чишмәләрне чистарту	18.04	
31.			Табигатькә экскурсия. Урмандагы кошларны тыңлау, күзәтү	25.04	

32.			Күзэтүлэр буеча фикер алышу. Табигать турында хикәяләр уку.	2.05	
33.	Йомгаклау.	2	Күңелле ял. Сәнгатьле итеп Роберт Миннуллин шигырьләрен, Л. Ихсанова хикәяләрен уку.	16.05	
34.			Түгәрәк эшенә анализ, йомгак	23.05	

Кулланылган әдәбият

1. Алиш А. “Хикәяләр һәм әкиятләр”, Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1991
2. Галиева Л.И., Баязитова Л.В. “Көч һәм рух тамырлары” Казан: “Мәгариф”, 2000
3. Зарипова Ф.Я. “Мөгҗизалы мәктәп сәхнәсе”, Казан: “Мәгариф”, 2003
4. Казыйханов В. “Әхлак дәрәсләре”, Яр Чаллы: “Иҗат”, 1998
5. Мазин И. “500 загадок для детей”, Москва: ООО “ТЦ Сфера”, 2003
6. Мөҗәһит “Акыллыга сүз әйттем”, Казан: “Мәгариф”, 2003
7. Лях В.И. “Физкультура – минем дуслым”, Москва: “Просвещение”, 2001, Казан: “Тарих”, 2002
8. Рахимов И.И. “Хищные птицы и совы Татарстана”, Казань: Татполиграф, 1999
9. Фәйзи Ж. “Халык жәүһәрләре-күңелем кыллары”, Татарстан китап нәшрияты, 1987
10. Халикова Р.Ш. “Раушан көзгә”, Казан: “Мәгариф”, 1993
11. Шаехова Р.К. “Ступеньки к творчеству”, Казань: “мастер Лайн”, 2000
12. “Татар балалар фольклоры”, Казан: “Хәтер”, 2009
13. “Татар халык әкиятләре”, Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1990
14. “Татар балалар әдәбияты” серия “МК”, 19-20 том, Казан: “Тарих”, 2003
15. “Тылсымлы хикәяләр” серия “МК”, Казан: “Тарих”, 2003
16. “Татар халык уеннары”, серия “Әнҗе чәчтем, әнҗе жыям”, Казан: “Мәгариф”, 2003
17. “Татар халык иҗаты. Риваятьләр һәм легендалар”, Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1987
18. “Татар халык иҗаты. Табышмаклар”, Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1988
19. “Татар халык җырлары”, Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1987
20. “Татарские танцы”, Казань: “Магариф”, 2002